

Monumentnummer*: 523211

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **06 november 2001**
Kadaster deel/nr **82797/78**

Woonplaats* **Wirdum** Gemeente* **Leeuwarden** Provincie* **Fryslân**

Kadastrale gemeente* **Wirdum** Sectie* **B** Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel **2500**

Omschrijving**

Inleiding

Voormalige PASTORIEWONING met KOETSHUIS en HEK, in respectievelijk Eclectische en Neo-Classicistische Stijl ontworpen door de Leeuwarder architect Jurjen Bruns en in 1875 gebouwd door aannemer Klaas Rienks Sybrandy uit het dorp zelf op de plaats waar voor de Hervorming de pastorie stond. De begroting van afbraak en nieuwbouw sloot op f 17.000,-. De woning met stalling is prominent op een ruim perceel tegenover de zuidgevel van de kerk gelegen. Thans in gebruik als kantoor van de Agrarische Bedrijfsverzorging, voor welke kantoorfunctie de pastorie en het koetshuis verbouwd zijn. De hervormde kerk is reeds beschermd (apart monumentnummer 18256).

Omschrijving

VOORMALIGE PASTORIE EXTERIEUR: Grote blokvormige woning met aan de westzijde een teruggerooid en met een nieuw ogend tussenlid aangebouwd koetshuis. De woning - ongeveer even breed als diep - heeft een volledige bouwlaag en drie voor de kap uitgebouwde weinig verspringende middenrisalieten: aan noord-, zuid- en oostzijde. De noordelijke voorgevel en oostelijke zijgevel zijn vijf venstervakken breed; de andere gevels onregelmatig van indeling. Geprofileerde, gepleisterde borstwering, overigens gevels van grauwbaksteen. Voorgevel heeft gestucte hoekpilasters met verdiepte velden; op andere hoeken gemetselde penanten. Kroonlijst met enig profiel en geprofileerde goot; bij de voorgevel decoratieve klosjes onder de goot. Ingangsrisaliet geflankeerd door zware, achtzijdige, gestucte pijlers met verdiepte velden en bekroningen van vazen met planten. Het middenrisaliet aan de oostzijde is onversierd; dat aan de achterzijde wordt geflankeerd door penanten die op de begane grond en op verdieping gestucte, verdiepte

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vakken hebben.

In de westelijke zijgevel een hardstenen gevelsteen met de teksten "Aan deze pastorie, gesticht onder administratie der H.H. Kerkvoogden: B.A. Smeding, T.H. Beekhuis en Mr J. Minnema Buma; heeft Jan Sinninghe Damste den 27 april 1875 den eersten steen gelegd" en "gebouwd door K.R. Sijbrandij, Mr Timmerman te Wirdum".

Getoogd gesloten T-vensters, ontlast door hanenkammen, doch aan de voorzijde zwaar geprofileerd omlijst en voorzien van kuifstukken. In de oostelijke zijgevel zesruitsvensters. In het ingangsrisaliet een met gestucte wenkbrauw op lijstjes en met kuifstuk (met kopje)omvatte en inwendig gestucte portiek met in stuc omlijste dubbele deur met ijzeren roosters en bovenlicht; daarboven omlijst en van kuifstuk voorzien verdiepingsvenster. In het middenrisaliet achterzijde een dubbele tuindeur met glazen panelen. Aan de achterzijde overigens: aan de oostzijde een vernieuwde, maar wel passende grote serre aangebouwd op een plaats waar nog twee hanenkammen zichtbaar zijn en aan de westzijde een pui van openslaande deuren, waar, gezien de hanenkammen, ook twee vensters hebben gezeten.

Afgeknotte schildkap met op alle schilden blauw geglazuurde gegolfde Friese pannen. In de schilden zijn enkele nieuwe daklichten aangebracht. Hoekschoorstenen met borden met golvlijstjes en pinakels.

Aan de voorzijde staat op de erfgrans een gietijzeren HEK met rondpassen aan de bovenzijde, pijnappels op de penanten. Aan de kant van het koetshuis een dubbel zwaaihek en midden voor de ingang van de pastorie een enkel zwaaihek.

INTERIEUR: Voor de kantoorfunctie is de voormalige pastorie verbouwd. Ook daarvoor zijn er al wijzigingen aangebracht, getuige de in de jaren dertig of vijftig gevormde vestibule achter de ingang, een glaspui met deur voorzien van eenvoudig glas in lood. De zeer brede middengang is verder de meest oorspronkelijke ruimte. Er komen 2 x 2 deuren op uit en iets voor het midden rondboog poorten naar zijgangetjes. De paneeldeuren met schijnaalden zijn rechtgesloten en Neo-Classicistisch omlijst met hoge kroonlijst met tandlijstje. De poorten hebben flankerende pilasters op basementen en lijstkapitelen, korfbogen en kuifstukken, alles van sierstuc. Het gestucte plafond bezit een fraaie rand en drie middenornamenten van loofwerk, knoppen en rozetten. Voorbij het midden de oorspronkelijke, van leuning en balusters voorziene trapopgang; daaronder de oorspronkelijke trap, eveneens met balusterleuning, naar de kelder die zich onder de westelijke achtersalon bevindt.

De oostelijke voorsalon is van inrichting het meest oorspronkelijk. Zij heeft een stucplafond met omranding en middenornament, een marmeren schouw met gestucte mantel met pilasters eindigend in Korintische kapitelen en een rijke kroonlijst, paneeldeur en complete vensteromlijstingen met vensterbanken en binnenluiken. In de andere vertrekken op de begane grond zijn deze elementen soms, maar zonder samenhang, terug te vinden.

KOETSHUIS EXTERIEUR: bouwwerk op rechthoekige grondslag van een bouwlaag met een afgeknotte schildkap hoog. Vijf vakken breed met iets uitspringend en voor de kap uitgebouwd middenrisaliet. Gestucte plint; overigens grauwbroune baksteen en vlakke, van decoratieve klosjes voorziene kroonlijst - gecornist en doorbroken bij de middenpartij - onder geprofileerde goot. Met gestucte wenkbrauwen omvatte rondgesloten stalvenstertjes met ijzeren ramen, twee in de oostelijke en een in de westelijke vleugel, plus een schijn- of dichtgezet venster in de westelijke vleugel. Middenpartij met grote, dubbele staldeur is gestuct afgeblokt; de opbouw voor de kap heeft een zeer flauw zadeldak is eveneens afgeblokt gestuct met verdiept middenveld waarbinnen een hoefijzervormige profiellijst, waar vermoedelijk een hijsluik voor hooi heeft gezeten. Afgeknotte en afgelijste schildkap, gedekt met gesmoorde, gegolfde Friese pannen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

INTERIEUR: Het koetshuis waar oorspronkelijk onder meer twee paarde- en twee koeienstallen in zaten is inwendig geheel verbouwd.

WAARDERING

De voormalige pastoriewoning met koetshuis en hek is van algemeen historisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang

- vanwege de duidelijk afleesbare samenhang van kerk en pastorie met koetshuis die gebaseerd is op een diepe traditie, een samenhang die de historische, maatschappelijke hiërarchie van het dorp verduidelijkt;
- vanwege de uitwendig gave Eclectische (pastorie) en Neo-Classicistische Stijl (koetshuis) van de bouwelementen, ontworpen door een vooraanstaand architect, en de inwendig vooral in gang en oostelijke voorsalon rijke inrichting in die stijl, een architectonische uitdrukking die de wil tot representatie uitdrukt;
- vanwege de prominente stedenbouwkundige ligging op een ruim perceel tegenover de zuidgevel van de kerk als het hoogtepunt van de halfopen ringbebouwing om de kerk.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Erfscheidings(D)

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Hek

Pastorie(F)

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument